

ἔφοδον εἰς τὸ Μεσολόγγιον τὴν νύκτα ξημερώνοντας τῶν Χριστουγεννῶν· ἀλλ' ἓνας Ἰωαννίτης Ζούκας ὀνομαζόμενος ἦτο κυνηγὸς τὸ Ὁμέρ πασιᾶ· μαθὼν τὴν ἀπόφασιν τῶν Τουρκῶν δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας πρὶν τῶν Χριστουγεννῶν ἐπῆγεν εἰς τὸ παράλιον κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἀσπρης ἀλικῆς, ὅπου ἐπλησίαζαν κάποτε μονόζυλα ψαρεύοντα ἢ περνῶντα δι' Αἰτωλικόν, καὶ ἐφώναζεν, ἔκαμεν καὶ σημείον μὲ ἓνα μανδύλι ὑψονόμενον εἰς τὸ καλάμι, καὶ ἐπλησίασε τὸ μονόζυλον καὶ τὸν ἐπῆρε καὶ ἐλθὼν εἰς Μεσολόγγιον ὡμολόγησε τὴν ἀπόφασιν τῶν Τουρκῶν, καὶ ἔλαβαν τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα οἱ Ἕλληνες. Ἦλθεν ἡ προσδιωρισμένη νύκτα, καὶ οἱ Τούρκοι ἔκαμαν τὴν ἔφοδον μὲ μεγάλην ὀρμὴν, ὥστε εἰς τινα μέρη ἐπέρασαν τὸν χάντακα καὶ ἐμβῆκαν μέσα· πλὴν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἐδέχθησαν μὲ ἀνδρίαν, τοὺς ἐπολέμησαν, τοὺς ἐσκότωσαν, τοὺς πῆραν καὶ σημαίας καὶ τοὺς ἐξώσαν ἀπὸ μέσα, καὶ ὠπισθοδρόμησαν νικημένοι οἱ Τούρκοι καὶ μὲ μεγίστην ζημίαν των. Μετὰ ἕξη ἡμέρας τὴν πρώτην Ἰανουαρίου ἀνεχώρησαν ὅλοι διὰ τὸ Βραχῶρι, ἀφήσαντες κανόνια τζαντήρια καὶ ἄλλας ἀποσκευὰς εἰς τὸ στρατόπεδόν των. Φθάνοντες εἰς τὸ Βραχῶρι καὶ ἰδόντες, καθὼς προείπαμεν, τὴν Ἀκαρνανίαν ἀποστατισμένην καὶ τοὺς πόρους τοῦ Ἀγελῶου ποταμοῦ πιασμένους ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας καὶ ὁ ποταμὸς κατεβασμένος καὶ ἀπέραντος, ἔφθασε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ ἐπτακοσίους ἀντὶ τῶν ἐπτὰ χιλιάδων ὅπου ἠκούσθη προτῆτερα, καὶ ἀπελπισμένοι ἀπὸ τοῦ νὰ τοὺς ἔλθουν ἐπικουρίαι, ἀποφάσισαν νὰ ἀνοίξουν δρόμον διὰ τῶν Ἀγραῶν, νὰ περάσουν εἰς τὰ Τρίκκαλα τῆς Θεσσαλίας (εἰξεύροντες τὸν Καραϊσκάκην ὅπου ἐπροσκύνησεν τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ εἶχε καπετανλίκι τὰ Ἀγραφα νὰ τὰ προφυλάττει δῆθεν ἀπὸ τοὺς ἀποστάτας ἀλλὰ μὲ συμφωνίαν νὰ μὴν πηγαίνουν καὶ Τούρκοι). Ἔστειλαν τὸν Ἰσμαὴλ πασιᾶ Πλιάσα μὲ τρεῖς χιλιάδας νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον, ἀλλ' ὁ Καραϊσκάκης εἰδοποιηθεὶς προτῆτερα τὸ κίνημα τῶν Τουρκῶν, ἐπῆρεν ἐξακοσίους ἀπὸ τὰ Ἀγραφα καὶ ἦλθεν εἰς τοῦ Σοβολάκου (τμήμα τῆς ἐπαρχίας Καρπενησίου, ἐσύναξε καὶ τοὺς Σοβολακίτας καὶ ἔπιασαν τὸ χωρίον Ἅγιον Βλάση· ἐκατέρεσεν τοὺς Τούρκους, τοὺς ἐπολέμησεν καὶ τοὺς ὠπισθοδρόμησεν κακῶς. Ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ Βραχῶρι οἱ Τούρκοι νικημένοι, ἔχοντες καὶ ἔλλειψιν τροφῶν καὶ προχωροῦντος τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς ἔφερεν περισσότερα νερὰ καὶ καταντῶσε διόλου ἀπέραντος, ὑποπτευόμενοι μήπως συναχθοῦν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες καὶ γείουν πολλοὶ ὥστε νὰ ἐπιπέσουν εἰς τὸ στρατόπεδόν των καὶ τοὺς ἐξωλοθρεύσουν ἐξ ὀλοκλήρου, ἀπεφάσισαν καὶ ἀπέρασαν τὸ ποτάμι μὲ κίνδυνον μεγάλον καὶ ἐπνίγησαν ὑπὲρ τοὺς ἐπτακοσίους καὶ ἐπῆγαν εἰς τὴν Πρέβεζαν, κατὰ τὰ τέλη Ἰανουαρίου τοῦ ἔτους 1823. Τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἦλθα καὶ ἐγὼ μὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰσμαὴλ πασιᾶ ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν εἰς τὴν Πρέβεζαν· τὰ ἤκουσα καὶ ἀπὸ Τούρκους ὅπου τὰ διηγώνταν εἰς τὸν μπέην αὐτὸν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰσμαὴλ πασιᾶ·

ἀλλὰ μὲ λεπτομέρειαν τὰ ἔμαθα ἀπὸ μερικὸς Σουλιώτας, τὸν Κίτζιο Θῶμα καὶ ἄλλους τινὰς ὅπου ἦτον μὲ τὸν Ὁμέρ πασιᾶν Βιργινώνην. Μάλιστα ὁ Κίτζος Θῶμας μοῦ ἐδιηγήθη ἐν τραγικώτατον συμβάν· πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πεζοὺς ἐπῆνονταν ἀπὸ ταῖς οὐραῖς τῶν ἀλόγων διὰ νὰ βοηθηθοῦν τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ, καὶ οἱ καθαλαραῖοι τοὺς ἐκτυποῦσαν μὲ τὰ γιγανθία εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ μὴν πνιγοῦν καὶ αὐτοί. Ἀπὸ ὅσα ἤκουσα ἔγραψα ὅσα μοὶ ἐφάνησαν θετικώτερα καὶ χωρὶς ὑπερβολαῖς.

Ὑποπτεύω δὲ μήπως καὶ ὁ Ζούκας αὐτὸς ὁ κυνηγὸς τοῦ Ὁμέρ πασιᾶ κατὰ προτροπὴν τοῦ ἰδίου Ὁμέρ πασιᾶ ἦλθε καὶ εἰδοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸ σχέδιον τῶν Τουρκῶν διὰ τὴν ἔφοδον τῶν Χριστουγεννῶν, ἐπειδὴ πῶς ἦταν δυνατόν νὰ γνωρίζῃ ὁ Ζούκας τὸ σχέδιον αὐτό, ἐν ᾧ τὸ εἶχαν μυστικὸν καὶ τὸ εἴξευραν μόνον οἱ πασιᾶδες, καὶ τινες ἐννοούμενοι μπινπασσάδες; Αὐτὰ ὅμως εἶνε εἰκασία ἐδική μου, δὲν τὸ λέγω θετικόν.»

(ἀκολουθεῖ).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ἡ ἐν Βερολίῳ ἀρχαιολογικὴ ἐταιρεία μάλιστα περὶ τῶν Μνημείων ἀρχαιοτήτων.

Ἡ πανηγυρικὴ συνεδρία ἡ ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ Βιγκελμάννου ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τῇ α'. ἀντὶ τῆς θ'. Δεκεμβρίου (καθ' ἣν πίπτουσι τὰ γενέθλια τοῦ Βιγκελμάννου), ἅτε τῶν αἰθουσῶν (ἐν αἷς συγκροτοῦνται αἱ συνεδρίαί) τοῦ καθιδρύματος τῶν ἀρχιτεκτόνων διασκευασθεῖσιν διὰ τὴν ἐγγίζουσαν πανηγυριν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Ἐν πρώτοις λοιπὸν ὁ τῆς ἐταιρείας πρόεδρος κ. Κούρτιος προσεφώνησε τοὺς πολυαριθμούς παρόντας ἐταίρους, εἰς οὓς συγκατελέγετο καὶ ὁ τῆς παιδείας ὑπουργὸς κ. Γότλερ, εἶτα διένειμε τὸ ἐπὶ τῇ ἐπετηρίδι τοῦ Βιγκελμάννου 42/ον πανηγυρικὸν πρόγραμμα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, οὗ ἐπιγραφὴ «ἡ ἀπελευθέρωσις Προμηθέως τοῦ δεσμώτου» καὶ ὁ ὀφείλεται εἰς τὴν φιλοπονίαν τοῦ κ. Μιλχοίφερ, τὰ νῦν ὑφηγητοῦ ἐν τῷ τῆς Γοττίγκης πανεπιστημίῳ. Μετὰ ταῦτα ὁ πρόεδρος μνησθεὶς τῆς ὀδυνηρᾶς ζημίας, τῆς ἐπιγενομένης τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐταιρίᾳ ὡς ἐκ τῆς ἐν τῷδε τῷ ἔτει τελευτῆς τοῦ Γοίππερτ ἐφίλοξενησε τοὺς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνειλεγμένους περὶ τὰ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκτεθειμένα ἔργα τῆς καλῆς τέχνης, οἷον τὴν ἐν ἀναλογίᾳ 1:10 συντετελεσμένην ἀναπαράστασιν τῶν δύο τυμπάνων τῶν ἀετωμάτων τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός, τεχνουργήμα τοῦ γλύπτου Γρύτνερ, καὶ τὸ περίγραμμα τοῦ ναοῦ καὶ τὸ σχέδιον τῆς τοποθεσίας φιλοτεχνηθέντα ὑπὸ τοῦ Γράμπερ· τοὺς πίνακας τῆς α'. διανομῆς τοῦ παρὰ τῷ Ἀσχερ ἐκδιδομένου μεγαλοπρεποῦς συγγράμματος, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ «Τὸ μουσεῖον

τοῦ Σαβούρωφ» σὺν τῷ ὑπὸ Φουρτβαϊγγλερ διαφωτιστικῷ
κειμένῳ τὰ κατὰ τὴν Ὀλυμπίαν εὐρήματα, ἤτοι τὸν
ἤδη νῦν ἀρτιφανῆ τόμον. Παρεκτός τούτου ἦσαν ἐκτεθειμένα
ὁ ἀρχέτυπος πίναξ τῶν Μυκηνῶν καὶ τῆς περιχώρου
ὑπὸ τοῦ κ. Στέφφεν καὶ τὸ σχεδιάσμα τῶν ἐκ τοῦ ἀττικοῦ
πίνακος τεσσάρων τμημάτων (Ἀθηνῶν καὶ Ὑμηττοῦ, Ἀθη-
νῶν καὶ Πειραιῶς, Κηφισίᾳς καὶ Πύργου) καὶ ὁ χάρτης τῶν
τμημάτων Πεντελικῆς καὶ Σπάτας, ἐκπεποιημένον ὑπὸ τῶν
κυρίων Στείνμετς (λοχαγοῦ) καὶ Οὐολφίου (μηχανικοῦ). Ἡ δὲ
γενικὴ διοίκησις τῶν ἐν Βερολίνῳ Μουσείων ἐξέθηκε τὰς ἐκ τῆς
Ἀμιλτωνείου συλλογῆς περιλήψεις τοῦ ὑπ' ἀρ. 458 χειρογρά-
φου, αἵτινες περιλαμβάνουσι τὰς ἀναγραφὰς τοῦ ἐξ Ἀγκῶνος
Κυριακοῦ, πρὸς τούτοις ἐνετείλατο τὸν διὰ φωτογραφίας πολ-
λαπλασιασμὸν μιᾶς σελίδος τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος χειρογράφου
πρὸς διανομὴν τῇ συνελεύσει. Μετὰ τὸν κ. Κούρτιον ὁ κ. Σο-
ύφαν ἐπαρχματεύθη τὴν σημασίαν τοῦ Βιγκελμάννου
διὰ τὴν γερμανικὴν παιδείαν καὶ γραμματο-
λογίαν, ἣτις γίνεται καταφανὴς ἐάν τις ἐπισκοπήσῃ πῶς
ἅπαντες οἱ ὀνομαστοὶ συγγραφεῖς οἱ τε ὁμόχρονοι καὶ οἱ τῆς
ἐγγυτάτης γίνονται ὁπαδοὶ αὐτοῦ καὶ πῶς ἐν τούτῳ χαρκτη-
ρίζουσιν αὐτοὶ ἐαυτοὺς καλλιτεχνικῶς καὶ ἀνθρωπίνως. Ἡ τοῦ
ἀριγνώτου φιλοσόφου Χέρδερ σχέσις πρὸς τὸν Βιγκελμάννον
καταδηλοῦται κάλλιστα ἐν τῷ «γραμματολογικῷ μνημείῳ
τοῦ Βιγκελμάννου» συγγραφῇ ἐπὶ τῷ πρώτῳ ἀγωνίσματι τῆς
ἐν Ἑσσίᾳ ἐταιρίας τῶν ἀρχαιοτήτων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1771, ἥ-
τις ἐναγχος προήχθη εἰς φῶς ὑπὸ τοῦ διδ. Ἀλβέρτου Δοῦγ-
κερ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατὰ τὸ ἀπὸν ἔτος ἐν Κασσέλῃ ἀνευ-
ρεθέντος ἀρχετύπου. Ὁ Χέρδερ ἐνωρὶς κατέστησεν ὑποκείμε-
νον ἀκριβεστάτης ἐρεύνης τὰ συγγράμματα τοῦ Βιγκελμάν-
νου, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς καλῆς τέχνης ἐν τῇ ἀρ-
χαιότητι, ἐξ ἧς ἐξετυλίχθησαν αἱ ἐπόψεις αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐλ-
ληνικοῦ κόσμου καὶ τοῦ καλοῦ ἐν τῇ τέχνῃ. Ἐξ ἴσου ὁμοφω-
νοῦσα καὶ ἔνθους ψυχὴ ἀνέλαβε τότε εἰς ἐαυτὴν τὴν περὶ τὴν
τέχνην εὐλάβειαν τοῦ Βιγκελμάννου καὶ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὴν
νεανικὴν αὐτὴν διάθεσιν ἐτήρησε καὶ μετ' αὐτῆς τὴν θαυμα-
στὴν εὐσέβειαν μαθητοῦ πρὸς τὸν μέγαν Βιγκελμάννον... Ἐν
ταῖς πρώταις αὐτοῦ συγγραφαῖς ὁ Χέρδερ παρίσταται ἐνθους
κήρυξ τοῦ ἐν τῇ ἐλληνικῇ τέχνῃ ἰδανικοῦ καὶ τοῦ μεγαλείου
τοῦ Βιγκελμάννου, οὗ τὴν ἐπὶ τὸν αἰῶνα σημασίαν διὰ τε τὴν
ἡμέρωσιν, τὸν πολιτισμὸν, τὴν γραμματολογίαν καὶ τὴν γλῶσ-
σαν αὐτὸς πρώτιστα κατενόησε καὶ μετὰ πατριωτικῆς ὑπερη-
φανίας ἐξύμνησε. Τὸ πνεῦμα ἐμβασιλεύει ἐν τῷ προειρημένῳ
«μνημείῳ τοῦ Βιγκελμάννου» καὶ ἐν πάσαις ταῖς μετέπειτα
διακηρύξεσιν, ἐν αἷς κλασικῶς ὑπετυπώθη ὁ πρὸς τὸν Βιγκελ-
μάννον σεβασμὸς τῆς νεωτέρας γενεᾶς.

Εἶτα ὁ προμνησθεὶς κ. Στέφφεν λόγῳ διῆλθε τὰ πορί-
σματα τοῦ τοπογραφικοῦ πίνακος ἐν Ἀργολίδι. Καὶ δὴ παρετέθησαν δύο πίνακες, ὧν ὁ μὲν περιλαμβάνει ἐν

ἀναλογίᾳ 1: 12,500 περὶ τὰ $\frac{3}{4}$ τετραγωνικὰ μίλια τῆς ἐπαρ-
χίας Ἀργολίδος μετὰ τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ἡραίου, ὁ δὲ τὸν
εἰδικὸν χάρτην τῆς ἐν Μυκῆναις ἀκροπόλεως (1: 750) καὶ τὰς
κατασκευὰς τοῦ ἐν Τύρινθι τειχίσματος (1: 200). Ὁ χώρος
τῶν Μυκηνῶν ἀνήκει ὡς τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν.
Ἡ θέσις τοῦ χώρου αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐσχάτῃ γωνίᾳ τοῦ ἱπποδό-
του Ἀργους πορίζει τῇ ἀκροπόλει τῶν Ἀτρειδῶν διὰ τὴν ἐ-
πικράτησιν τῆς πεδιάδος τοῦ Ἰνάχου ὑποδεστέραν ἀξίαν. Τὸ
δὲ κυρίως κέντρον τῆς πεδιάδος ἐν γεωγραφικῇ καὶ στρατιω-
τικῇ ἐννοίᾳ ἀποτελεῖ ἡ ὑπερβαλλόντως ἰσχυρὰ θέσις τοῦ Ἀρ-
γους, ἣτις εἶναι τὸ ἔρεισμα διὰ τὸν βουλούμενον νὰ καταδε-
σπόσῃ τῆς Ἀργείας χώρας. Περὶ τὸ κέντρον αὐτὸ ἔπρεπεν ἐν
παντὶ χρόνῳ νᾶθροίζωνται οἱ ἐγχώριοι. Ὁχυραὶ δὲ Μυκῆναι
παρὰ τὸ Ἀργος ὑποσημαίνει ἀντίθεσιν μεταξὺ ἀμφοτέρων.
Καὶ τὴν ἀντίθεσιν ταύτην ὑποδηλοῖ καὶ ὁ μῦθος ἐν τῇ ἀντι-
παρατάξει τῶν Προϊτιδῶν τοῦ Ἀργους καὶ τῶν Περσειδῶν, ὁ
τὴν καταβολὴν τῆς Τίρυνθος, Μιδέας καὶ Μυκηνῶν διὰ τοῦ
Δαναΐδου Περσεῶς προσνέμων εἰς τὸν κατακερματισμὸν τῆς
ἀργολικῆς περιφερείας τῶν Δαναῶν. Ἐξέτασις τῶν περιτειχι-
σμάτων Τίρυνθος καὶ Μυκηνῶν καταδεικνύει πράγματι παν-
τελῆ ταυτότητα τοῦ ἀρχικοῦ πεδίου καὶ ἐντεῦθεν ἐπιβεβαιῶ
τὴν ἀποδοχὴν ὁμοχρόνου οἰκοδομικῆς ἐποχῆς ἀμφοτέρων τῶν
ἀκροπόλεων. Ὑπὲρ τῶν Μυκηνῶν παρέχει ὁ μῦθος δευτέραν
ἐποχὴν μετὰ τῶν Πελοπιδῶν. Εἰς τούτους ἐν ἀντιθέσει πρὸς
τούς κατὰ θάλασσαν ἐλθόντας Περσείδας φαίνεται ἐνσωμα-
τούμενον δεύτερον σύμπλεγμα ἁσιανῶν μεταναστατῶν (ἐν τῇ
κατὰ γῆν ὁδῷ διὰ τῆς Μακεδονίας ἐρχόμενον καὶ ἐκ τοῦ Ἰσ-
θμοῦ πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰνάχου εἰσελαύνον), οἵτινες ἐκρά-
τησαν τῆς ἀκροπόλεως τῶν περσειδῶν, τουτέστι τῶν Μυκη-
νῶν καὶ διωργάνωσαν αὐτὴν μεγαλοπρεπὲς ὀρμητήριον. Ἡ εἰ-
δικὴ ἐπισκόπησις τοῦ μυκηναίου περιβόλου τεκμηριοῖ παρὰ τὸν
μάλιστα ἄξεστον κυκλώπειον ρυθμὸν τῆς πρώτης περιόδου τὴν
μᾶλλον ἀνεπτυγμένην τεχνοτροπίαν ἐπιγενεστέρων χρόνων. Ἡ
ἀναπαράστασις ὅμως τοῦ ἀρχαίου συμπλέγματος τῶν ὁδῶν
οὐδὲν ἀπόρημα καταλείπει περὶ τοῦ ὅτι αἱ Μυκῆναι τῶν Πε-
λοπιδῶν εἶχον τὸν ἐξόπισθεν σύνδεσμον ἐν Κορίνθῳ, καὶ ὅτι ἡ
πόλις τῶν Μυκηνῶν κατὰ ταῦτα θεωρητέα ὡς ἐπιθετικὴ θέ-
σις διὰ τινὰ ἐκ τῆς βάσεως τοῦ Ἰσθμοῦ πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ
Ἰνάχου προελαύνουσιν δυνάμιν. Τρεῖς διευθύνσεις ἦσαν προ-
διαγεγραμμέναι ἐκ φύσεως τοιαύτῃ προελάσει εἰς τὰς τρεῖς
κυρίας κοιλάδας τοῦ ὄρους. Ἐκ τῶν δι' αὐτῶν δεδομένων τριῶν
στρατιωτικῶν γραμμῶν οἱ ἀρχαῖοι ἐξελέξαντο ἐκείνην, ἣντινα
καὶ ἡ νεωτικὴ τακτικὴ σημαίνει ὡς τὴν στρατηγικῶς εὐνοϊ-
κωτάτην ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς σῆρατιωτικῆς κινήσεως ἐπὶ
τῆς ἐσωτερικῆς γραμμῆς, τουτέστιν ἐξελέξαντο τὴν μεσαίαν
τῶν τριῶν ὀρεινῶν κοιλάδων. Ἡ ἀπ' εὐθείας γραμμὴ τῆς Κο-
ρίνθου εἰς Μυκῆνας παραμείβεται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν
Μυκηνῶν βράχον. Ὁχυρὰ κατασκευὴ ὀχυρώματος ἐν τῇ με-

σαίξ ταύτη ἐξόδῳ ἐξησφάλιζε τὸν ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἐπερειδόμενον στρατόν, ὅποτε ἐλάβανε μικρὰν ἐπιθετικὴν στάσιν, ἐμμέσως δ' ἐξησφάλιζε καὶ τὰς δύο ἄλλας ἐξόδους, ὧν ἡ μὲν ἀπέιχε πέντε, ἡ δ' ἐξ χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς κυρίας θέσεως. Ἄν λοιπὸν αἱ Μυκῆναι ἐξφοδομήθησαν πραγματικῶς κατὰ τὴν προεξηρημένην συναφὴν ἐν δευτέρᾳ ἐποχῇ, ἣν ὁ ἀγορεύων ὑποσημαίνει ὡς τὴν τῶν Πελοπιδῶν, ἀναγκαιῶς ἔπρεπε νὰ καταδεικνύωνται ἐπὶ τῷ βράχῳ τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ τῇ κατωφερείᾳ κεῖται ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἔχνη τῆς ἀρχαίας συνδέσεως τῆς μετὰ Μυκηνῶν καὶ Κορίνθου ὁδοῦ. Τῇ ἀναζητήσει τῶν ἰχνῶν αὐτῶν τῆς ὁδοῦ ὀφείλει ὁ πῖναξ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀτρειδῶν συγκεντρωτικοῦ συμπλέγματος τῶν ὁδῶν ἐν τοῖς ἡρώεσσιν χρόνοις.

Μέχρι τοῦ νῦν ἀνευρέθησαν τρεῖς παντελῶς ἄγνωστοι ὁδοί. αἵτινες ἐκ τοῦ ὄρους ἀρχόμεναι συνανοῦνται ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Μυκηνῶν. Ἄλλη τετάρτη ὁδὸς ἦγεν ἐκ τῶν Μυκηνῶν εἰς τὸ Ἡραῖον, ἥς ὑπάρχουσιν ἔτι ἱκανὰ ἔχνη. Κοινωσάμενος ὁ ἀγορεύων τὰς τεχνικὰς λεπτομερείας τῆς ὁδοποιΐας ἐν τῇ ἡρωϊκῇ περιόδῳ ἐτράπη εἰς ἐξιστόρησιν τῶν τῆς τακτικῆς στάσεως τῶν Μυκηνῶν. Διαφερόντως δ' ἐνθάδε τοῦ λόγου μνήμην ἐποιήσατο τῆς ἀσθενοῦς βορειοανατολικῆς προσόψεως. Ἡ μικρὰ ἔκτασις τοῦ μετώπου τοῦ μέρους τούτου ἐν τῇ ἀκροπόλει ἡ ὑπερύψωσις αὐτοῦ ἐπὶ μύο πλευρὰς ἐνδοθεν τῆς ἐνεργοῦ τοξευσίμου ἀποστάσεως τοῦ βέλους διὰ τῶν κατωφερειῶν τοῦ ὄρους, τελευταῖον ἡ περίστασις καθ' ἣν ἐκ τοῦ μέρους αὐτοῦ κατὰ ἀρίθμηλα ἔχνη ὑδρεύετο ἡ ἀκρόπολις, παριστάνουσιν, ὅτι αὕτη ἦτο ἐκτεθειμένη εἰς παραβολὴν ἐκ τοῦ ὄρους, ὅπερ συνηγορεῖ ὑπὲρ τούτου, ὅτι αὐτόθι δὲν εἶχε τις νὰ φοβῆται τὰς ἡσφαλισμένας αὐτοῦ ἐπικοινωνίας καὶ ἐπίθεσιν τοῦ μετώπου τούτου. Σύνημα δ' ἀνασκευάζεται ἀφ' ἐαυτῆς διὰ λόγους τῆς τακτικῆς ἡ ὑπόθεσις περὶ τοῦ ὅτι ἡ ἀρχικὴ ἀκρόπολις τῶν Περσειδῶν ὠκοδομήθη πρὸς σκέπην τῆς πεδιάδος τοῦ Ἰνάχου ἐναντίον ἡπειρωτικῆς μεταναστάσεως.

(ἔπεται τὸ τέλος)

Ἐν Ἀθήναις Δεκεμβρίῳ τελευτῶντι, 1883.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΑ ΦΥΤΑ.

Ἐὰν τὰ ἔργα τῆς νεότητος, ἐὰν τὰ πρῶτα ἔργα τοῦ κατὰ θεῖαν εἰκόνα δημιουργηθέντος ἀνθρώπου εἰσι πάντως, ἂν οὐχὶ ἐμβριθέστερα, τρυφερώτερα ὅμως καὶ ἀποπνέουσιν ὅλην τὴν δρόσον καὶ τὴν ποίησιν τῆς ἀφρόντιδος ἡλικίας τῶν ἐρώτων.

ἐὰν ἡ Ὀδύσσεια, τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ θεοῦ Ὀμήρου, εἶνε πολλῶ γλυκυτέρα καὶ ἦτον τραχεία τῆς Ἰλιάδος, ἐπὶ τοσούτῳ μάλιστα, ὥστε νὰ φέρῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ὅτι ἄλλος τῆς μὲν καὶ ἄλλος τῆς δὲ ὁ ποιητής· τότε καὶ τὰ πρῶτα τοῦ Δημιουργοῦ ἔργα, τὰ ἔργα τῆς νεότητος, οὕτως, εἰπεῖν ἐκείνου—ἂν ἐπιτρέψωσιν οἱ ἄγαν εὐσεβεῖς τὴν ἔκφρασιν—ἀνάγκη νὰ ᾖσιν ἐξ ἀναλογίας τρυφερώτερα, νεανικώτερα καὶ ὠραιότερα. Μετὰ λοιπὸν τῶν πρῶτων τοῦ Δημιουργοῦ ἔργων, πρὸ τῆς ἐμφανείας τῶν ζῶων ἐπὶ τοῦ Πλανήτου ἡμῶν, καταλέγονται καὶ τὰ φυτὰ, τὸ βασίλειον, τουτέστι, τῶν φυτῶν, ἡ μᾶλλον ἡ ἀπέραντος φυτικὴ δημοκρατία. Καὶ ἥδη τίς ἀρνεῖται ἡ τίς δὲν ἐννοεῖ, παραβάλλων τὸ ποικιλόμορφον ἄνθος πρὸς οἰονδήποτε τῶν ζῶων, τὴν ὑπερτέραν ἐκείνου ἀσυγκρίτως καλλονήν; Τίς συγκρίνων τὸ ἀπέραντον φυτικὸν βασίλειον—κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἔκφρασιν—πρὸς τὸ βασίλειον τῶν ζῶων, δὲν θέλει ἴδῃ τὴν νεότητα τοῦ Δημιουργοῦ ἀντανακλωμένην εἰς τὸ ὠραῖον δημιουργήμα ἐκείνου—τὸ φυτόν, καὶ τὴν πολὺν σκέψιν ἐξ ἐτέρου εἰς τὸ ζῶον, τὸν ἄνθρωπον; Ἔργα σοφά, δημιουργήματα ἐπίσης ἀξιοθαύμαστα, ἀλλὰ φέροντα ἴδιον τύπον καὶ ἄγοντα ἡμᾶς νὰ πιστεύσωμεν, κατ' ἀναλογίαν, ὅτι ἄλλος ὁ δημιουργὸς τοῦ φυτικοῦ βασιλείου καὶ ἄλλος ὁ τοῦ ζωϊκοῦ. Ὅμοιος, ὡς εἵπομεν, ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Ὀμήρου, κατὰ δύο διαφόρους ἐποχὰς τοῦ βίου του, ἴδιον ἀπέδωκε τύπον εἰς τὰ ἀδελφὰ αὐτοῦ ἀριστουργήματα. Τὰ φυτὰ λοιπὸν, ῥίπτοντες τὸ βλέμμα ἡμῶν πρὸς τοὺς πρώτους προγόνους αὐτῶν, θὰ θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα. Θὰ σκιαγραφήσωμεν, τουτέστι, τὸ ἐφ' ἡμῖν, τὸν βίον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτικοῦ βασιλείου μέχρι τῶν σήμερον χρόνων, θὰ ἐπισκοπήσωμεν τὰς ὀφελείας ἃς παρέσχεν εἰς τὸ ζῶον καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ διηνεκαῖ μετ' αὐτῶν συμβιώσει καὶ θὰ ἐπιφέρωμεν τινα, καταστρέφοντες τὸν λόγον, περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς μελέτης τῶν φυτῶν, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν ἐπιστήμην τῆς φυτολογίας. Οὐτε λοιπὸν πῶς φυσικῶς γεννᾶται, οὔτε πῶς αὖξεται, οὔτε πῶς φυσιολογικῶς ζῇ καὶ τὸ εἶδος διακινεῖται θὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, ἀλλ' οὐδὲ θὰ ἐπιχειρήσωμεν τῆς ἀπαριθμήσεως καὶ κατατάξεως τῶν διαφόρων κλάδων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Ταῦτα ὁλόκληρος ἐπιστήμη ἔρευνᾷ.

Ὑπῆρξαν χρόνοι τῆς ζωῆς τοῦ γηραιοῦ ἡμῶν Πλανήτου, καθ' οὓς οὐδὲν ἔχνος ζωῆς διεκρίνετο ἐπ' αὐτοῦ· ὑπῆρξαν χρόνοι τῆς ζωῆς τῆς ἀμαρτωλῆς ἡμῶν γῆς, καθ' οὓς νέκρωσις καὶ ἡρεμία ἐδέσποζε ταύτης διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τῶν ἀπαισιῶν κρότων τῶν ἐκρήξεων καὶ συνιζήσεων τοῦ σχηματιζομένου αὐτῆς φλοιοῦ· ὑπῆρξαν χρόνοι, καθ' οὓς ἡ γῆ ἡμῶν δὲν εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτῆς τὸ ἄχθος οὐ μόνον τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐδὲ ζῶου ἀλλ' οὐδὲ παρεγγυματικοῦ ζωῦφιου. Καὶ ὅμως ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους, δὲν ἦτο γυμνή, οὐδὲ τὰ ὄρη αὐτῆς φαλακρά, ἐξ ἐναντίου πλουσία ἐνφερε κόμην καὶ ἐγκαλλώπισμα, καλυπτομένη ὑπὸ ἀπείρων